

Mirovni studiji 2010/11

Program neformalnog obrazovanja za mir i građanski aktivizam

|Centar za|**mirovne**|studije|

Mirovni studiji

Program neformalnog obrazovanja za mir i građanski aktivizam

Mirovni studiji su jednogodišnji program neformalnog obrazovanja za aktivne građane i građanke koji se temelji na vrijednostima izgradnje mira, ljudskih prava i nenasilja. Provode se u kontinuitetu od 1997. godine. Kroz program Mirovnih studija se artikuliraju, prenose i propituju neposredna aktivistička iskustva građanskog otpora, iskustva rada na izgradnji trajnog i održivog mira te na zaštiti i promociji ljudskih prava i drugih oblika nenasilnog djelovanja.

O upisima

Mirovni studiji pozivaju građane i građanke iznad 18 godina koji/e žele više znati i više koristiti sadržaje koje program obuhvaća i time se osnažiti za aktivan pristup svojim zajednicama, koji su spremni na propitivanje uvriježenih obrazaca ponašanja i razmjenu vlastitih iskustava s ciljem zajedničkog učenja.

Na Mirovnim studijima koriste se metode iskustvenog i participativnog učenja i radioničarski pristup kombiniran sa teorijskim predavanjima. Učimo od predavača i predavačica, učimo puno i jedni od drugih.

Program traje 200-tinjak radnih sati, predavanja se održavaju 2 puta tjedno u popodnevnim satima, utorkom i četvrtkom od 17 do 21 sati u Kući ljudskih prava, Selska cesta 112c.

Prijave za sudjelovanje u programu primamo od 21. rujna do 5. listopada.

Način prijave:

1. Pošaljite popunjen prijavni obrazac
2. Predajte esej na temu: Koja me nepravda u našem društvu najviše pogađa? Obrazložite koja je veza konkretnog slučaja sa mirom i društvenom promjenom? Odgovorite što vi možete učiniti da se taj problem počne rješavati? (2-3 kartice teksta, 500 – 700 riječi.)
Prijavne obrasce i dodatne naputke za izradu eseja možete naći na www.cms.hr ili u uredu CMS-a. Prijavnice pošaljite najkasnije do 5. listopada, a eseje je moguće poslati ili donijeti na intervju.
3. Prijavite se za intervju (na telefon: 01/482 00 94)

Participacija u troškovima programa je 1.000 kuna. Ako niste u mogućnosti platiti cjelokupni iznos, dio participacije moguće je odraditi kroz doprinos aktivnostima Centra za mirovne studije.

Grupa se sastoji od 30 polaznika/ca. Kriteriji za upis su:

- Mogućnost redovitog pohađanja radionica i predavanja
- Motivacija za sudjelovanje u grupnom načinu rada kroz razmjenu iskustva i suradničko učenje
- Mogućnost primjene i širenja vrijednosti, metoda i sadržaja Mirovnih studija
- Motivacija za sudjelovanje i voloniranje u aktivnostima i akcijama građanskih inicijativa i nevladinih organizacija
- Motivacija za produbljenje odabranih sadržaja kroz mentorirani rad

Prijaviti se možete od 21. rujna do 5. listopada 2010.

Više informacija o upisima i programu na www.cms.hr ili 01/482 00 94

Centar za mirovne studije/Kuća ljudskih prava, Selska cesta 112a

Ohrabrujemo na upis osobe svih životnih dobi!

O pristupu Mirovnih studija

Mirovni studiji započeli su s radom 1997. kao dodana vrijednost direktnog aktivističkog rada i prikupljenog iskustva izgradnje mira u podijeljenoj zajednici grada Pakraca i drugih podijeljenih zajednica u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, u najvećoj mjeri prikupljenih kroz rad Volonterskog projekta u Pakracu i MIRamiDA – treninga izgradnje mira. Od 1997. godine do danas provode se u kontinuitetu.

Mirovni studiji godišnje uključuju 30-tak građana i građanki zainteresiranih da se educiraju, povezuju s drugima i koriste znanja za nenasilnu društvenu promjenu, zajedno s 20-tak predavača i predavačica koji kroz pojedine teme artikuliraju i prenose svoja teorijska znanja i aktivističko iskustvo.

Na Mirovnim studijima naglašeniji je praktičan/aktivistički pristup izgradnji mira i društvenoj promjeni i iskustvo koje se prenosi najčešće proizlazi iz direktnih građanskih akcija i zagovaranja. Također se i teorijska osnova za pojedina područja koja se predaju nalazi u konceptima koji podržavaju usku vezu teorije i prakse. Time doprinosimo jednom od temeljnih postulata mirovnog obrazovanja – poticanju praktične upotrebe stečenih znanja i vještina te društvene promjene koja počinje od pojedinaca i pojedinki, a događa se na osobnoj, grupnoj i društvenoj razini.

Mirovni studiji prate koncept izgradnje mira (Ujedinjeni Narodi, 1993.), obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo (Vijeće Europe). Teorijska ishodišta, na koje se nadograđuje puno puno prakse, temelje se na radovima vezanim uz mirovno obrazovanje Betty Reardon, razumijevanje strukturalnog nasilja i rad Johana Galtunga, a koncepti osvještavanja društvene nepravde i osnaživanja manje moćnih nerijetko polaze od teorijskog i praktičnog rada Paula Freirea i Augusta Boala.

Ovaj pristup odražava se u sadržaju, ali i načinu rada pa se na Mirovnim studijima koristi metodologija kontekstualnog i iskustvenog učenja koja se provodi kroz radioničarski pristup, projektno učenje i poticanje aktivizma i volonterstva.

Program u 2010/2011. sastoji se od 6 temeljnih modula, sudjelovanja u grupnom mentoriranom radu (stvaranju zajedničkog produkta) na jednu od ponuđenih tema, kao i nekoliko fakultativno ponuđenih seminara.

Nastava je podijeljena u 2 semestra.

Moduli

- I: **Uvod u mirovne studije:** Uvod u komunikaciju i razumijevanje sukoba; Uvod u nenasilno djelovanje
- II: **Ljudska prava:** Uvod u ljudska prava; Teorija, praksa i mehanizmi zaštite ljudskih prava
- III: **Identiteti:** Nadnacionalni identiteti: ljudi, država, granice; Spol, rod i queer; Feministička politička antropologija
- IV: **Izgradnja mira:** Uvod u izgradnju mira; Suočavanje s prošlošću; Ljudska sigurnost
- V: **Civilno djelovanje:** Uvod u civilno društvo; Primjeri civilnog djelovanja; Religija i društvo
- VI: **Globalizacija, okoliš i održivi razvoj:** Svijet u procesu globalizacije; Migracije i azil; Zaštita okoliša i održivi razvoj
- VII: **Kultura, mir, građanski aktivizam:** priprema filma, okrugli stolovi, Boalov teatar potlačenih i drugi oblici koji povezuju izgradnju mira i građanski aktivizam
- VIII: **Mentorski rad u područjima:** medija, mirovnog obrazovanja, identiteta, ljudske sigurnosti, suočavanja s prošlošću
- IX: **Fakultativno:** Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava, Dijalog ili koliko tolerancije možemo podnijeti?, Diskriminacija

I

Uvod u mirovne studije

1. Uvod i mirovne studije

Voditeljice: **Iva Zenzerović Šloser i Lovorka Bačić**

I. i II. semestar, 8 termina

kolegij u kojem sudjeluju svi

Povezanost s aktualnom društveno-političkom zbiljom: Ono što povezuje ovaj kolegij, kao i cijeli program Mirovnih studija s društveno-političkom zbiljom je stav da u procesu nenasilne društvene promjene nije važno samo ono što postizemo, već su jednako važni i proces i način na koji smo to postigli. Prednost koju nam nudi interaktivno i iskustveno učenje je ta što otvara prostor da se deklarativno usvojena znanja i informacije o demokraciji, ljudskim pravima, nenasilnom djelovanju, transformaciji sukoba - iskoriste u svakodnevnom životu, na osobnom, grupnom i društvenom planu. Navedeni pojmovi mirovnog obrazovanja ulaze u korpus znanja građana i građanki u Hrvatskoj ali njihova je primjena još uvijek slaba karika te ćemo na ovom kolegiju, kao i u cijelom programu osvještavati povezanost onog što radimo i onog kako to radimo.

Zbog većeg broja teorijskih kolegija važnim smatramo dati više prostora iskustvenom učenju i radioničarskom načinu rada. Iz dosadašnjeg iskustva osnaživanje, poticanje odgovornosti i proces učenja kod sudionika i sudionica programa snažniji su ukoliko se teorija poveže s vlastitim iskustvom i djelovanjem.

Ciljevi kolegija: Kolegij će biti veza između ostalih kolegija na Mirovnim studijima, osigurati će se prostor i vrijeme za kvalitetniji rad ostalih kolegija u programu. Nizanje sadržaja kroz širok spektar kolegija u programu na ovom kolegiju ćemo povezati procesnim radom, osvještavanjem vlastite uloge i našeg odnosa prema drugima u pojedinim procesima i situacijama. Ovaj kolegij treba i na vrlo praktičnoj razini kroz osiguravanja protoka informacija pomoći da se Mirovni studiji dožive kao strukturirana cjelina.

- Stvoriti pretpostavke za protok informacija i rad svih kolegija u programu Mirovnih studija
- Međusobno upoznavanje sudionika i sudionica
- Upoznavanje sa programom Mirovnih studija, predavačima/cama i temama
- Upoznavanje sa osnovama procesnog rada
- Upoznavanje sa osnovama građanskog organiziranja
- Izgradnja povjerenja za iznošenje vlastitih stavova u grupi
- Upoznavanje sa postignućima i aktivnostima CMS-a
- Informiranje o drugim srodnim programima u Hrvatskoj, regiji i svijetu
- Osigurati prostor i vrijeme za tehničku podršku programu (izbor kolegija, povratne informacije o dolascima, promjenama, dodatne teme i inicijative polaznika/ca)
- Procesno evaluiranje programa

Teme koje obrađuje kolegij

1. Uvodna prezentacija – predavljanje sudionika/ca i voditelja/ica i kolegija
- 2, 3. Međusobno upoznavanje sudionika i sudionica, upoznavanje sa metodama rada, i srodnim programima u svijetu
4. Kako radimo to što radimo, uvod u procesni rad: gostuje Karmen Ratković
5. Uvod u civilno društvo – veza s Mirovnim studijima, gostuje Suzana Kunac
6. Evaluacija 1. Semestra
7. Teme i procesi koji su nam se otvorili do sada – analiza i sinteza procesa, gostuje Karmen Ratković
8. Evaluacija 2. Semestra

Metodologija: U ovom kolegiju truditi ćemo se koristiti metode koje uključuju sve prisutne. Kroz sadržaje ćemo prolaziti s minimalno predavanja, učeći osnove procesnog rada, rad u manjim grupama, igrama uloga, diskusijama i rješavanjem problemskih situacija.

Iva Zen Šloser (1974. Pula), diplomirala pedagogiju i sociologiju. 1997. upisala Mirovne studije koji su joj i nakon puno godina najdraži izvor informacija, zadovoljstva i izazova. Voli proučavati i poučavati, ali još puno više voli se baviti odučavanjem od tradicionalnih i zadanih normi, ponašanja i stavova.

Lovorka Bačić (1975. Virovitica), apsolvirala sociologiju i kroatologiju na Hrvatskim studijima. Svoje daljnje obrazovanje i rad usmjerila na edukaciju za mir, o miru i u miru; osnaživanje mladih za aktivan doprinos razvoju društva i jačanje pozicije mladih u društvu. CMS-u se pridružila 2002. i nadalje ništa više nije bilo isto. Rado propituje sebe i druge; rado radi sa ljudima koji su voljni ići u smjeru pravednijeg društva. U CMS-u radi u Programu edukacije, a ima iskustva i u mirovnom radu u regiji te razvijanju volonterstva.

Gošće na kolegiju: Karmen Ratković i Suzana Kunac.

2. Uvod u komunikaciju i razumijevanje sukoba

Voditeljica: **Andrijana Parić**
I. semestar, 10 termina
kolegij u kojem sudjeluju svi

Uvod u komunikaciju (i razumijevanje sukoba) je osnovni kolegij na Mirovnim studijima koji doprinosi razumijevanju mirovnog pristupa i rada na društvenoj promjeni općenito. Osvještava sudionike/ce o dominantnoj komunikaciji u društvu koja je u često nasilna i odražava patrijarhalni i imperijalistički mentalitet dominantnih vlada i njihovih vanjskih politika u svijetu.

Osvještavanje modela komunikacije kojima smo izloženi svakodnevno bilo kroz politiku, medije ili svakodnevni život te razumijevanje sukoba i povezanosti eskalacije sukoba sa zatvorenom, nasilnom komunikacijom, nužan je preduvjet za rad na ostalim temama u okviru programa Mirovnih studija.

Cilj kolegija je upoznavanje sudionika i sudionica s osnovnim terminima nenasilne komunikacije i razumijevanja sukoba uz osvještavanje društvenog konteksta ali i vlastitog ponašanja, uz usvajanja znanja i vještina potrebnih za dobru komunikaciju, a samim time i transformaciju sukoba.

Stavovi koji se propituju: poznati nam komunikacijski obrasci, nasilna vs nenasilna komunikacija, strah od sukoba i nemogućnosti upravljanja sukobom. **Znanja i vještine** koje će sudionici/ce dobiti kroz kolegij jesu vještine nenasilne komunikacije: aktivno slušanje, ja govor, parafraziranje, osnovne vještine pregovaranja, osnovne vještine medijacije, osnovna znanja i vještine analize sukoba.

Teme koje obrađuje kolegij:

- a) vještine nenasilne komunikacije (6 dvosata) - ova cjelina obuhvatit će osnove komunikacije i razumijevanje različitih modela komunikacije te se fokusirati na nenasilnu komunikaciju. Sudionicima će se praktično i teoretski prezentirati vještine nenasilne komunikacije: aktivno slušanje i ja govor, parafraziranje i preoblikovanje te otvorena pitanja. Unutar ove cjeline još ćemo se baviti jezikom i percepcijom; pitanjima vs izjavama (etiketiranje, prosuđivanje,

patroniziranje i moraliziranje); osjećajima i sukobom; uključivanjem emocija u svakodnevnu komunikaciju.

- b) osnovni pojmovi/procesi u razumijevanju sukoba (3 dvosata) – ova cjelina pomoći će sudionicima da razumiju osnove sukoba te samim tim i transformacije, prevencije, zaustavljanja i/ili eskalacija na osobnoj i društvenoj razini. Sudionici će se upoznati s osnovnim koracima u transformaciji sukoba te osnovama medijacije i pregovaranja.
- c) transformacija sukoba i društvena promjena (1 dvosat) – unutar ove cjeline sudionicima će biti prezentirana svjetska mapa sukoba i povijest mirovne politike u svijetu te moderirana rasprava o mogućnosti transformacija sukoba na svjetskoj razini kroz rad na društvenoj promjeni.

Metode rada: Rad u ovom kolegiju potpuno je radioničarski, što znači i participativan. Predavanja će se koristiti jedino kao uvod u određene teme koje će se pokrivati radionicom. Metode koje će se koristiti u radu su: individualni rad, kreativni rad, rad u malim grupama, rad u parovima, diskusije u velikoj grupi, igranje uloga, simulacija.

Andrijana Parić, suradnica Centra za mirovne studije. Dipl. sociologinja i magistrica lokalnog razvoja zemalja u tranziciji. Od 1994. aktivna, ponekad pasivna, u akcijama, reakcijama i edukacijama u radu na društvenoj promjeni, uglavnom u i oko CMS-a.

3. Uvid u nenasilno djelovanje

Voditelji: **Ana Raffai i Otto Raffai**
 I. semestar, 8 termina
 izborni kolegij, broj sudionika i sudionica: do 16

Nenasilno djelovanje i aktualna društveno-politička zbilja – koji su problemi i potrebe?

- Na problem nasilja u društvu, problem obiteljskog nasilja, nasilja među mladima – odgovor je ODGOJ za nenasilje. Potrebno je vježbati i probati drugačije ponašanje kako bi se nenasilje i primijenilo. Nije dovoljno objasniti, potrebno je isprobati.
- Problem priključivanja RH u EU – potrebno je priključiti se na mirovne, civilne „utičnice“, potrebno je za dubinsku demokraciju kao građanin znati i umjeti koje interese imamo i kako ih miroljubivo zastupati u društvu
- Problem pasivnosti građana u društveno političkim pitanjima – potrebno je iskustveno raditi kako bi sudionici dobili povjerenje u sebe i preuzeli odgovornost za društvo čiji su građani

Ciljevi kolegija

- Senzibilizirati, informirati i motivirati za nenasilno djelovanje te vježbati nenasilne vještine komuniciranja i ponašanja
- Podržati nenasilne stavove sudionika/Ca, upoznati ih s novim i jačati pažnju za NAČIN, pitanje „kako“ djelujem, ne samo što radim

- Potaknuti na otpor uvjerenju kako je nasilje, barem nekada, neizbježno
- Podržati otpor protiv nepravde u društvu kao i u međuljudskim odnosima i ponuditi neke alate /orijentire nenasilnog djelovanja
- Potaknuti na aktivan pristup društvenim problemima i na preuzimanje vlastite odgovornosti

Stavovi koji se propituju, znanja i vještine koje se mogu dobiti kroz kolegij

- Stavovi: neprosuđivanje, sumnja u neminovnost nasilja, konstruktivan pristup sukobu, afirmacija sebe i poštivanje drugoga, inicijativa i aktivan stav kao građanin/ka u odnosu na probleme u zajednici /društvu
- Vještine: nenasilna komunikacija (promatranje, parafraziranje, aktivno slušanje, govor u svoje ime) , nenasilno odgovoriti na nasilje (inicijativa, prepoznati i izraziti svoj cilj) , konstruktivno ponašanje u sukobu (točka preokreta, od pozicije prema potrebama, od napada osobe prema problemu)
- Znanja: definiranje nenasilja, obilježja nenasilnog djelovanja, posebnosti civilne hrabrosti, orijentacija (kada, što, zbog čega), obilježja nenasilnog otpora i načini pripreme te izvedbe, orijentacija (osobna razina, razina grupe, organizacijski preduvjeti, društveni preduvjeti), obilježja i razlozi nenasilne komunikacije

Tematske jedinice

- Uvod u nenasilje
- Civilna hrabrost
- Moje ponašanje u sukobu
- Nenasilni otpor

Metode

- Interaktivni rad /trening po principima tematski centrirane interakcije
- Primarno rad kroz vježbe/radionice uz kratke teorijske sažetke
- Kreativan izražaj, rad u parovima i malim grupama, diskusije u plenumu
- Rad na sebi i vlastitim obrascima ponašanja i vrijednostima
- s grupom od 16, optimalno 12 sudionica/ka

Ana Raffai (1959.) mirovna aktivistica i feministička teologinja. **Otto Raffai** (1964.) prigovarač savjesti i trener za nenasilno djelovanje. Od 1994. aktivni u izgradnji mira u Hrvatskoj, Bosni, Srbiji i Makedoniji. S CMS-om surađuju na treninzima MIRamiDA i MIRamiDA Plus, a na Mirovnim studijima bili dio prvog tima. Do danas na Mirovnim Studijima aktivni kroz kolegij Nenasilno djelovanje. Aktualno djeluju kroz udrugu RAND (Regionalna adresa za nenasilno djelovanje) koja je posvećena edukaciji za nenasilno djelovanje (razne razine treninga od osnovnih do treninga produbljenja) i interreligioznom mirovnom radu kroz programe Međureligijski edukativni susret i Međureligijska mirovna konferencija „Gradeći mir, slavimo Boga“.

Ljudska prava

1. Uvod u ljudska prava

Voditeljica: **Duška Pribičević Gelb**
 I. semestar, 8 termina
 kolegij u kojem sudjeluju svi

Vrijednosti ljudska prava i aktualna društveno-politička zbilja: Iako je prošlo skoro dva desetljeća od osamostaljenja, Hrvatska se nalazi u razdoblju jake etnizacije državnih institucija i cijelog društva, bitno udaljena od modela moderne demokratske države. Etnički model nacije po kojem nacionalnost pripada samo onima koje rođenje ili obiteljsko porijeklo veže uz zajedničkog pretka ili kulturu, a ne proizlazi iz pripadnosti političkoj zajednici koju bitno određuje teritorij, zakoni i demokratske institucije, je uvelike prihvaćen. Pomirba i nacionalno jedinstvo su u prvom planu, a multikulturalna stvarnost (etnička, vjerska, jezična) zanemarena. U narodu koji je zahvaćen jakim etničkim nacionalizmom samouvjerenost je jako velika i iz nje proizlazi javno optuživanje svih koji ne provode kolektivnu volju. Drugi i drugačiji se doživljava kao neprijatelj koji ugrožava interes kolektiva. U takvom okruženju ustavne vrednote kao jednakost, ravnopravnost, mirotvorstvo, vladavina prava i ljudska prava su uglavnom deklarativna, a zagovornici tih vrijednosti malobrojni.

Normativne promjene nastale su (i) na području ljudskih prava, ali one nisu pokrenule suštinske promjene. U svakodnevnom životu i dalje ostaju mnoge suprotnosti jer se nova pravila nerijetko nedovoljno primjenjuju u praksi. Prihvaćanje ljudskih prava ne ovisi samo o obuhvatnosti i jasnoći međunarodnih instrumenata, niti o domaćoj pravnoj zaštiti, nego ponajviše i presudno o tome da li i kako te standarde poznaje i razumije svaki pojedini građanin. Zato je podučavanje o i za ljudska prava osnovni uvjet za izgradnju trajne kulture ljudskih prava kao temelja demokratskog pluralističkog društva. Učenje ljudskih prava ne pripada samo formalnom obrazovanju za ljudska prava (u Hrvatskoj još uvijek nedovoljno zastupljeno), nego daleko češće informalnom i neformalnom obrazovanju – učenju iz najboljih praksi i primjera drugih.

Cilj kolegija je strukturirano učenje socijalnih vještina kojima se stječe socijalna kompetentnost za sudjelovanje u oblikovanju osobnog i društvenog života te stvaranje socijalnog kapitala, za unapređivanje vlastitih inovacijskih potencijala i promicanje vrijednosti ljudskih prava i demokracije, te kulture tolerancije i mira. **Oснаživanje**, odnosno širenje znanja i razvoj vještina koje će polaznicima pomoći da odgovorno sudjeluju u izgradnji civilnog društva.

Moto: "Gdje, naposljetku, opća ljudska prava počinju? U malim mjestima, u blizini doma — tako blizu i tako malenih da ih nije moguće vidjeti ni na jednom svjetskom zemljovidu. To je svijet pojedinca; susjedstvo u kojem živi; škola ili fakultet koji pohađa; tvornica, gospodarstvo ili ured gdje radi. To su mjesta gdje svaki muškarac, žena i dijete traže jednaku pravednost, jednake mogućnosti, jednako dostojanstvo bez diskriminacije. Ako ta prava nemaju značenja tamo, tada i drugdje znače vrlo malo. Bez djelovanja (zabrinutih) građana da ih se podupre u blizini doma uzalud ćemo tražiti napredak u širem svijetu." (Eleanor Roosevelt)

Tematske cjeline

Razumijevanje ljudskih prava/Pojam i narav ljudskih prava

- Potrebe – prava – odgovornost
- Ljudska prava kao skup moralnih i pravnih načela
- Bitna obilježja i generacije ljudskih prava

Kršenje ljudskih prava s posebnim osvrtom na zločin iz mržnje

- Stereotipi – predrasude - diskriminacija
- Na svakom od nas je da poštuje ljudska prava i dostojanstvo ljudi koji žive oko nas, da bismo na samom početku spriječili kršenje ljudskih prava
- Analiza slučajeva

Prava osjetljivih grupa

- Prava djece
- Prava žena
- Prava manjina

Uloga civilnog društva i nevladinih organizacija u zaštiti i promicanju ljudskih prava

- Jačanje civilnog društva - strateški cilj razvoja demokratskih odnosa temeljenih na poštivanju ljudskih prava i sloboda, jednakosti, vladavini prava i kulturnoj raznolikosti
- Temeljna načela, metode djelovanja i pitanje vjerodostojnosti NVO-a za zaštitu i promicanje ljudskih prava
- Mogućnosti i modaliteti osobnog djelovanja

Metoda rada: radionica - participativna, interaktivna, iskustvena metoda učenja

Duška Pribičević Gelb: Politologinja s psihološko-pedagoškim obrazovanjem, još od prošlog stoljeća aktivna na području promocije i zaštite ljudskih prava te mirovnog obrazovanja kroz formalno i neformalno obrazovanje. Certificirana trenerica za sprečavanje zločina iz mržnje i reformu državne uprave. Kao osnivačica i članica NVO-a Centar za direktnu zaštitu ljudskih prava uredila četiri knjige iz tog područja: Priručnik za ljudska prava – praktični vodič za nadgledanje ljudskih prava (1998), Romi u Hrvatskoj danas (1998), Nевladine organizacije i europski standardi ljudskih prava (1998) i Vodič kroz vaša prava (1999). Od 1996. do danas na Mirovnim studijima CMS-a vodi/la je kolegije: Ljudska prava, Uvod u mirovne studije i Manjinska prava.

Kao članica edukacijskog tima MALOG KORAKA - Centra za kulturu mira i nenasilja voditeljica/su-voditeljica je treninga i seminara za prosvjetne radnike i druge profesionalne skupine te mirovne aktiviste u području edukacije za nenasilnu komunikaciju, upravljanje sukobom, mir i ljudska prava te aktivno građanstvo u Hrvatskoj, Makedoniji i Bosni Hercegovini; sudjelovala u realizaciji UNICEF-ova projekta "Miroљubivo rješavanje problema u školi i prevladavanje trauma" za R. Hrvatsku; u organizaciji Danskog Crvenog križa su-voditeljica u trogodišnjem projektu edukacije nastavnika za CABAC program u BiH; od 2002.god. u organizaciji Nansen Dialogue Centre Sarajevo voditeljica seminara za nastavnike "Odgov i obrazovanje za ljudska prava"; stručna suradnica na tekstu u "111 koraka prema demokraciji i ljudskim pravima" autorice Maje Uzelac i koautorica priručnika "Škole u projektu Policija u zajednici" (2005). Mentorica i trenerica u UNICEF-ovom projektu "Stop nasilju u školama".

2. Teorija i praksa ljudskih prava

Voditeljice: **Ivana Radačić i Sandra Benčić**

I. semestar, 7 termina

izborni kolegij, otvoren za sve sudionike/ce

Povezanost s aktualnom društveno-političkom zbiljom: Iako se pojam ljudskih prava koristi kroz povijest, a posebice je razrađen u školi prirodnih prava, ljudska prava kako ih danas shvaćamo razvijaju se nakon drugog svjetskog rata u okviru Ujedinjenih naroda. Iako je taj sustav u početku bio usmjeren na zaštitu od direktnog kršenja građanskih i političkih prava pojedinca od strane države, na inicijativu marginaliziranih skupina sustav se širi - kako tematski (na prava druge i treće generacije i prava određenih skupina), tako i u odnosu na mehanizme implementacije. Međunarodna tijela zaštite ljudskih prava postaju sve brojnija i preuzimaju na sebe sve više funkcija, limitirajući suverenost država i u područjima koja su tradicionalno smatrana domaćim. S druge strane, ljudska prava postaju prevladavajući politički diskurs u međunarodnim odnosima, kao i u nacionalnim javnim politikama. Da li to predstavlja napredak u razumijevanju koncepata ljudskih prava ili njihovu banalizaciju i svođenje na tehničko ispunjenje minimalnih obveza države u odnosu na međunarodne instrumente zaštite ljudskih prava, jedno je od pitanja koja ćemo razmatrati u sklopu ovog kolegija. Paralelno s uspjesima na praktičnoj razini, javljaju se sve brojnije krize. Sve se više produbljuje rasprava o teorijskom utemeljenju sustava, inflaciji prava, demokratskom deficitu međunarodnih tijela te o tome jesu li ljudska prava univerzalna ili kulturalna i treba li posebno štititi prava određenih skupina. Nadalje, bez obzira na rekonceptualizaciju sustava, i dalje postoji hijerarhija prava koja ocrtava dominantne odnose moći u društvu, a postavlja se i pitanje načina izbora sudaca i članova međunarodnih tijela te generalno legitimnosti donošenja odluka od strane malog broja ljudi koji dolaze iz specifičnih društvenih krugova. Konačno, unatoč jačanju međunarodnih mehanizama, svakodnevno se susrećemo s brojnim kršenjima ljudskih prava u praksi. Ovo su neke od tema kojima će se baviti i naš kolegij. Pored promišljanja o ovim teorijskim raspravama, upoznat ćemo se sa povijesnim razvojem ljudskih prava te osnovnim nacionalnim i međunarodnim instrumentima i mehanizmima zaštite ljudskih prava kao i praksom međunarodnih tijela, kako bismo mogli u praksi identificirati kada se i kome možemo obratiti kada država ne štiti ljudska prava svojih građana. Na taj način sudionici/ce će se i sami osnažiti za djelovanje na zaštiti ljudskih prava.

Cilj kolegija je upoznati sudionike/ce sa osnovnim pojmovima diskursa i prakse ljudskih prava, kao i nacionalnim i međunarodnim sustavom zaštite ljudskih prava, te osnovnim politikama ljudskih prava, s fokusom na Hrvatsku, kako bi kritički mogli analizirati teoriju i praksu ljudskih prava te praktično djelovati u zaštiti ljudskih prava.

Tematske cjeline

1. Uvod u ljudska prava: povijesni razvoj (Sandra Benčić)
2. Teorije i osnovni koncepti međunarodnih ljudskih prava: generacije prava, podjela na javno/privatno, subjekt prava, autonomija, sloboda i ravnopravnost, odgovornost i obveze države, univerzalnost vs. kulturni relativizam (Ivana Radačić)
3. Radionica na temu univerzalnost vs. kulturalni relativizam (Sandra Benčić i Ivana Radačić)
4. Pregled sustava zaštite: globalni UN sustav te regionalni (europski, inter-američki i afrički) – glavne značajke i komparativne prednosti i nedostaci (Ivana Radačić)
5. Mehanizmi zaštite u Republici Hrvatskoj (Sandra Benčić)

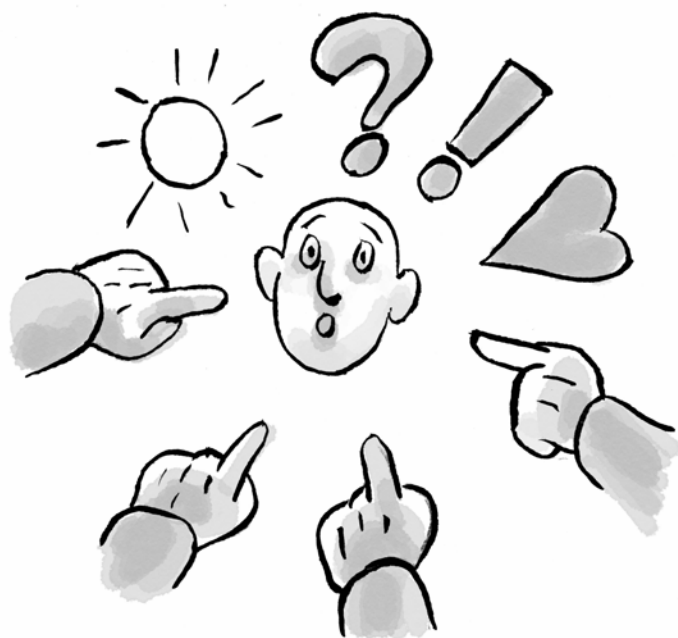
6. Ravnopravnost i sloboda od diskriminacije kao jedno od osnovnih načela ljudskih prava i horizontalna javna politika EU i država članica (Ivana Radačić i Sandra Benčić)
7. Analiza hipotetičkog slučaja i rasprava o mogućnostima zaštite u okviru nacionalnom i međunarodnog sustava zaštite ljudskih prava (Sandra Benčić i Ivana Radačić)

Metode rada: Kolegij će koristiti interaktivna predavanja, diskusije, analize slučajeva, radionice, rad na hipotetskom slučaju. Participativnost se ostvaruje osobito radom na hipotetskom slučaju i radionicom.

Ivana Radačić završila je pravni studij na Sveučilištu u Zagrebu 2001. godine, magistrirala je kriminologiju na Sveučilištu u Cambridgeu 2002. godine, a 2003. godine pravne znanosti na Sveučilištu u Michiganu. Godine 2008. doktorirala je pravne znanosti (područje ljudskih prava žena) na University College London (UCL). Ivana piše i predaje o sadržajima ljudskih prava i feminističkih pravnih teorija. Objavila je nekoliko članaka u međunarodnim časopisima te poglavlja u knjigama iz tih područja. Gostujuća je profesorica na UCL-u te na University for Peace u Kostarici. Također je predavačica pri Centru za ženske studije u Zagrebu te Institutu za ljudska prava žena u Sofiji. Kao stručnjakinja Vijeća Europe predaje pravnicima u regiji o Europskoj konvenciji o ljudskim pravima.

Osim akademskim, bavi se i aktivističkim radom u području ljudskih prava. Programska je koordinatorica projekta edukacije odvjetnika o Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava Centra za mirovne studije. Prijašnja iskustva uključuju rad na Europskom sudu za ljudska prava, u Interightsu (međunarodnom centru za pravnu zaštitu ljudskih prava u Londonu) i Human Rights Watchu (nevladinoj organizaciji u New Yorku). Veseli se ovom kolegiju.

Sandra Benčić je uključena u rad CMS-a od 2000 godine kada je završila Mirovne studije. Angažirana je na pitanjima zaštite ljudskih prava, edukacije mladih i starih „o“ i „za“ ljudska prava, radi na analizama javnih politika vezanih za ljudska prava i izgradnju mira. Dugogodišnja nediplomirana, a dok vi ovo čitate vjerojatno već i diplomirana pravnica :)

Identiteti

1. Nadnacionalni identiteti: ljudi, države, granice

15

Voditeljice: **Mirjana Mikić Zeitoun, Lana Zdravković i gosti**

I. semestar, 8 termina,

izborni kolegij, mogu pohađati svi zainteresirani

Uvod u još uvijek aktualno društveno-političko pitanje: Kolegij će otvoriti debatu o tome kako nacija kao sekundarni identitet, preoblikuje i preformulira sve ostale primarne identitete i zašto je nacionalna pripadnost u današnje vrijeme tako bitna? Koji su ideološki i represivni aparati države koji oblikuju naciju kao zatvorenu cjelinu odnosno „zamišljenu zajednicu“ i koji se razlozi i interesi skrivaju u tome? Kako su patriotizam i nacionalizam upisani u nastanak nacionalne države i kako oni u procesima oblikovanja suverenosti i pripadnosti mogu lako voditi u rasizam, nacionalizam i fašizam? Koja su obilježja nadnacionalnih identiteta koji su postojali u bivšoj Jugoslaviji, a koji je pogled na stvaranje novih nadnacionalnih identiteta u svjetlu približavanja EU – govoriti će slovenski teoretičari i aktivisti..

Glavni cilj kolegija je preispitati načine, mehanizme i postupke kojima se oblikuje nacionalni identitet u određenoj državi i kako to utiče na šire političke procese oblikovanja demokracije i jednakosti. Koji su elementi uključeni u oblikovanje nacije kroz višestruke identitetne i identifikacijske procese, kako iz rase, etnije i naroda nastaje nacija određene države i koje su dobre a koje loše strane tog procesa. Kako nacija kao sekundarni identitet preoblikuje i preformulira sve ostale primarne identitete i zašto je nacionalna pripadnost u današnje vrijeme tako bitna. Koji su ideološki i represivni aparati države koji oblikuju naciju kao zatvorenu cjelinu odnosno „zamišljenu zajednicu“, i koji se razlozi i interesi skrivaju u tome. Kako su patriotizam i nacionalizam upisani u nastanak nacionalne države i kako oni u procesima oblikovanja suverenosti i pripadnosti mogu lako voditi u rasizam, nacionalizam i fašizam. Kako se oblikuje suverenost država na osnovu osjećaja pripadnosti zajednici, te kako i zašto se ti osjećaji preoblikuju u osjećaj mržnje i straha prema drugim zajednicama.

Kolegij će preispitivati fenomen granice (između dvije države), kao nužnog elementa suvremene nacionalne države, ali i kao općeg mjesta, gdje se nacionalna pripadnost materijalizira i banalizira do krajnjih granica (npr. u obliku putovnice i vize, koja dozvoljava ili ne dozvoljava prijelaz preko granice). Kako je neoliberalizam, koji je preko SAD-a postao glavna odlika i Europske unije, otvorio granice u EU, ali samo za robu i kapital a ne i za ljude, posebno ne za one koji nemaju putovnicu država EU, odnosno koji dolaze iz tzv. „trećih država“. Za pripadnike određenih nacija (EU), granica predstavlja tek administrativno mjesto gdje samo potvrđuju svoju nacionalnu pripadnost dok je za neke druge to mjesto stresa i frustracije koje je i fizički i idejno teško prelazno, odnosno kako granica u plastičnom obliku pokaže kako se identitet određene osobe putem nacionalne profilacije cijepa na čovjeka i državljana..

Kako su procesi integracije doživljeni jednosmjerno kao asimilacija i kako su fenomeni tolerancije i multikulturalizma samo drugo ime za fascinaciju kulturnim razlikama koja nikako ne vodi ka istinskoj jednakosti. Kako ljudska prava, koja bi trebala biti apstraktna i nadnacionalna, zapravo uvijek djeluju kroz nacionalnu državu i kako je čovjek bez nacije i državljanstva u stvari čovjek bez egzistencije. Kako misliti tu razliku između čovjeka i državljana i koji su načini za prevladavanje tih razlika – u nadnacionalnoj društvenoj zajednici. Kako doseći situaciju prave demokracije, istinske politike jednakosti, gdje će svatko imati slobodu da migrira i živi gdje želi. Kako raširiti pojam nacionalne pripadnosti i državljanstva iznad administrativnog statusa u globalno pravo živjeti na određenom teritoriju po vlastitom izboru i, iako „stranac“, biti jednak sa „domaćinom“.

Tematske jedinice

- Analiza pojmova: rasa, etnija, narod
- Nacionalizacija društva (patriotizam, nacionalizam, etnizam, rasizam, fašizam)
- Strah od migranata kao strah od Drugog
- Pitanje državljanstva: državljanin kao politički subjekt
- Granice kao opće mjesto nejednakosti
- Borba protiv nacije kao klasna borba
- Emancipacija ljudstva: mogućnosti borbe za jednakost iznad nacionalne pripadnosti

Stavovi koji se propituju, znanja i vještine koje će sudionici/ce dobiti : Propitivanje koncepta nadnacionalnih identiteta koji se oblikuju iznad partikularne nacionalne pripadnosti i gdje bi čovjek kao kategorija bio izjednačen sa državljaninom, i kao politički subjekt bio subjekt jednakosti odnosno istinske politike emancipacije. Jedna od glavnih pretpostavki kolegija jest da je borba za otvaranje granica državljanstva i nacionalne pripadnosti zapravo i klasna borba. Kolegij će ponuditi kritično-teoretski okvir za cjelovito propitivanje aktualne društvene problematike u kojoj nacija igra jednu od glavnih uloga, kao i za promišljanje povezanosti nacije i klase, tojest za promišljanje mogućnosti klasne borbe (revolucije) danas.

Metode rada na ovom kolegiju biti će predavanja, debate i kritički razgovori.

Osnovni teorijski okvir: Hannah Arendt, Louis Althusser, Étienne Balibar, Jacques Rancière, Alain Badiou, Benedict Anderson, Immanuel Wallerstein.

Profesori, teoretičari, istraživači i aktivisti će ponuditi predavanja i na temu europskih identiteta iz perspektive slovenskog ulaska u Europsku uniju i postanka djela EU geo-političke agende. Sociolozi, politični filozofi, antropolozi i politolozi će razmišljati o tome kako proces ulaska u veću, međunarodnu, trans-nacionalnu zajednicu sa otvorenim granicama utječe na nacionalni identitet, nacionalnu pripadnost i nacionalne atribute. I prije svega, kakve mogućnosti pruža ideja europskog državljanstva da zadovolji kriterije jednakosti i jednakopravnosti, dakle da postane demokratski i politički koncept koji bi jednako uključivao sve ljude koji žive na određenom teritoriju duže ili kraće vrijeme.

Mirjana Mikić Zeitoun aktivistica je u Centru za mirovne studije u Zagrebu, te predavačica na Mirovnim studijama. Kroz projekte radi na poboljšanju međuetničkih odnosa kroz interkulturalni dijalog i na izravnoj pomoći socijalno isključenima : najčešće na terenu u Zapadnoj Slavoniji, od kuda i baštini etnički identitet. Htjela bi pripadati u hrabre ljude: u životu joj se svašta izdogađalo: uglavnom lijepje stvari: ni za čim ne žali. Najviše voli gledati dugačke putopisne emisije : pomalo je hvata strah da neće uspjeti vidjeti sve što bi željela. Najsretnija je kad kod svoje djece prepozna snagu, hrabrost i želju za ostvarenjem njihovih snova.

Lana Zdravković je publicistkinja, istraživačica, politička aktivistkinja i umjetnica. Doktorska je kandidatkinja političke filozofije pri znanstveno-istraživačkom centru na Slovenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Ljubljani. Radi na Mirovnom inštitutu u Ljubljani. Objavljuje i surađuje sa magazinima: Večer, Dialozi, Borec, Radio Student i Media Watch, gdje je i članica izdavačkog odbora. Umjetnica je i suosnivačica Kiča- Instituta za umjetničku produkciju i istraživanje. Suradnica je Mirovnog instituta na projektima Centra za mirovne studije.

2. Spol, rod i queer (RSQ)

Voditelj: **Amir Hodžić**
I. semestar, 8 termina
izborni kolegij, do 20 sudionika/ca

Pitanja roda i aktualna društveno-politička situacija: Neravnopravnost spolova/rodova, kao temeljni oblik nejednakosti među ljudima i osnova patrijarhalnog poretka, stvara i podržava razne oblike opresija i nasilja: seksizam, heteroseksizam, transfobiju, spolno/rodno uvjetovano nasilje. Nažalost, takva društveno-politička zbilja i dalje je vrlo aktualna. Od fašističkih, nasilnih reakcija na Zagreb Pride-u, preko provedbe eksperimentalnog programa zdravstvene/seksualne edukacije udruge GROZD, do diskriminacija prisutnih u 'visokoj politici', npr. donošenje Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji, kao i slučaj pokušaja utjecanja određenih interesnih skupina na sadržajne odredbe Anti-diskriminacijskog zakona. Iako su u zadnjih desetak godina problemi spolne/rodne diskriminacije i neravnopravnog društvenog položaja 'rodnih i seksualnih manjina' napokon postali i pitanja odgovornosti državnih institucija, te su uspostavljeni i zakonski okviri i institucionalni mehanizmi i usvojene javne politike, sama (ne)provedba nije donijela bitna poboljšanja stvarnog društvenog statusa žena, kao i položaja LGBTIQ zajednice. S druge strane, pozitivni pomaci nalaze se u porastu medijske vidljivosti i javne svijesti o postojanju i prepoznavanju problema spolne/rodne neravnopravnosti i diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije, a naročito na području rodno uvjetovanog nasilja, te kod pitanja 'nejednakih mogućnosti' na tržištu rada. Aktivno i odgovorno djelovanje na području spolnih, rodnih i seksualnih sloboda i prava i dalje je nužno na raznim društveno-političkim nivoima: u bliskom, intimnom okruženju zajednice i obitelji, kao i kroz aktivizam i pokrete civilnog društva.

Ciljevi kolegija:

- Osvještavanje pitanja i problema vezanih uz utjecaj društvenog i kulturalnog konteksta na razvoj spolnih/rodnih uloga i identiteta, seksualnih identiteta, i procese socijalizacije;
- Ukazivanje na isprepletenost društveno-političkih dimenzija patrijarhata, spolne/rodne opresije, (hetero)seksizma, nasilja i transfobije;
- Promicanje vrijednosti inkluzivne rodne/spolne ravnopravnosti, nenasilja, tolerancije i prihvaćanja;
- Poticanje i osnaživanje polaznica/ka za razvijanje i uključivanje spolne/rodne perspektive u svoj rad u zajednici.

Stavovi koji se propituju, znanja i vještine koji se mogu dobiti kroz kolegij:

- Shvatiti razlike između kategorija spola i roda, te da se pretpostavke o seksualnoj orijentaciji često pogrešno vezuju uz rodno izražavanje.
- Povijesni razvoj (de)konstrukcije kategorija spola, roda i seksualne orijentacije: religija, medicina, biologija, pravo i jezik.
- Razumjeti društvenu i kulturalnu raznovrsnost i različitost rodnih i seksualnih identiteta i praksi, kao i povijesne promjene vrijednosnih i normativnih okvira.
- Uvod u pitanja interseksualnosti i transrodnosti.
- Razumjeti povezanost pitanja spola, roda i seksualne orijentacije, te socijalizacije i diskriminacije,

kao i vlastitih izbora i mogućnosti u okviru ljudskih prava.

- Ljudska prava vezana uz LGBTIQ identitete.
- Razumjeti kako striktno i ograničavajuće spolne/rodne uloge i društvene norme doprinose seksizmu i transfobiji i utječu na rodno-uvjetovano nasilje.
- Povijesni razvoj i trenutno stanje LGBTIQ pokreta i aktivizma u RH i regiji.

Tematske jedinice

- Spol i rod: osnovni pojmovi;
- Identiteti i izražavanja, uloge i socijalizacija;
- Društveni rod: stereotipi, mediji, jezik;
- Transrodnost i interseksualnost;
- Seksualnost: identiteti i ponašanja, seksualna edukacija i seksualna prava;
- Moć i nasilje: patrijarhat, neravnopravnost, diskriminacija, (hetero)seksizam, transfobija;
- Aktivizam i osnaživanje: feminizam i ljudska prava, sfere utjecaja i osobno djelovanje.

Metode: Radni proces kolegija uključuje iskustveno, participativno i interaktivno učenje, kroz vježbe, pitanja i primjere iz svakodnevnog života, analizu tekstova i video/filmskih materijala, te upoznavanje s osnovnim teorijskim konceptima i praksama rodno/spolne problematike. Također, par termina namijenjeno je gostovanjima osoba koje se aktivistički i/ili stručno bave temama kolegija.

Amir Hodžić: Uz završeni dodiplomski studij sociologije u Zagrebu, i postdiplomski interdisciplinarni program rodnih i kulturalnih studija u Budimpešti, zadnjih 14 godina bavim se pitanjima spola/roda, te seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava kroz istraživanja, edukacije i aktivizam. Više na www.policy.hu/hodzic/

3. Feministička politička antropologija

Voditeljica: **Ankica Čakardić**
I. semestar, 5 termina
izborni kolegij, mogu sudjelovati svi zainteresirani

Feminizam i aktualna društveno-politička stvarnost: Na ovom kolegiju zanima nas jesu li feministička nastojanja i feministička politika ikako relevantni za mirovne studije i mirovnjačku politiku. U kojem su odnosu diskriminacija, hijerarhija i neravnopravnost položaja muškaraca i žena u društveno-političkoj zbilji, tj. živimo li u emancipiranom svijetu?

Ciljevi kolegija

- Upoznati pojmovlje koje se tiče politike identiteta – s naglaskom na rodni/spolni identitet
- Ispitati vlastita stajališta i pozicije koje se tiču feminizma
- Sagledati raznolikost feminizama i razlučiti moguće antifeminizme i njihove razloge
- Upoznati se s izvornom feminističkom teorijom i tekstovima koji to nisu eksplicitno, ali u bitnom smislu zahvaćaju taj problemski horizont

Stavovi koji se propituju, znanja i vještine koji se mogu dobiti kroz kolegij

- usporedba pravne i faktičke ravnopravnosti
- osobne prosudbe i predrasude vezane za feminizam
- povijesni aspekti patrijarhata
- kritički izvodi u antikapitalističke strategije

Tematske jedinice

1. Uvod u Feminističku političku antropologiju
2. O feminizmima
3. Reprodukcijski sustavi: kapitalizam, patrijarhat, sustavi dominacije i podređenosti, podjele uloga
4. Najpoznatije teme etičkoga feminizma (roditeljstvo, prostitucija, pornografija i sl.)
5. Tijelo i biopolitika

Metode rada: Uvodna izlaganja, dijaloške metode i kritički razgovori, close reading.

Ankica Čakardić (Rijeka, 1977.) Diplomirala je filozofiju i kroatistiku na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2003. godine gdje je i doktorirala 2008. godine radom »Moderna politika i nečovjek«. Od 2004. do 2007. bila je zaposlena kao profesorica filozofije, logike, etike i hrvatskoga jezika i književnosti u XVIII. gimnaziji (Zagreb). Od 2007. bila je zaposlena na Odsjeku za kulturne studije Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci a od svibnja 2010. godine radi kao docentica na Katedri za socijalnu filozofiju Odsjeka za filozofiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U Centru za mirovne studije predaje od 2005. godine, a od 2006. u Centru za ženske studije u Zagrebu. Područja istraživanja kojima se bavi su socijalna filozofija i filozofija politike, filozofija roda i feministička teorija, filozofija kulture i teorija anarhizma. Urednica je dvaju zbornika, objavljuje znanstvene i stručne radove, eseje, recenzije i prijevode u nekolicini časopisa.

IV

Izgradnja mira

Voditelj: **Goran Božičević**
II. semestar, vikend radionica,
izborni kolegij za sve zainteresirane

Izgradnja mira i aktualna društveno-politička zbilja: U Hrvatskoj su zadnjih godina u tijeku važni procesi okupljanja ljudi vrlo različitih vrijednosnih sustava (dakle i političkih) kako bi se potaknuo i vodio dijalog o ratnim, mračnim 90-ima: znanstvenika, udruga žrtava, branitelja, pravnika. Ponovo je 2010. u žižu javnosti stigao pojam Pomirenja. Kolegij povezuje pozitivne prakse iz prošlosti u HR, regiji i šire sa osnaživanjem za aktivan angažman u 2010-ima kako u lokalnoj zajednici, na nacionalnom nivou tako i prekogranično. Razumijevanje za način razmišljanja 'onih drugih' a to mogu biti branitelji, žrtve, politički neistomišljenici, predstavnici stranaka, vlasti, institucija – preduvjet je za konstruktivan dijalog s njima, za mogućnost rada na nenasilnoj društvenoj promjeni.

Kolegij želi istaknuti da Hrvatska ima bogato iskustvo u procesima izgradnje mira, uglavnom nepoznato i neprepoznato od javnosti i da ta iskustva i stečena znanja mogu biti važan resurs kako u našem (skorom) članstvu u EU tako i u ulogama u UN-u i drugim međunarodnim situacijama i organizacijama.

Ciljevi kolegija:

- Usvajanje osnovnih znanja o konceptu i praksama Izgradnje mira
- Upoznavanje sa iskustvima Izgradnje mira u RH i ostalim Post-YU zemljama u 90ima i kasnije
- Uživljavanje i razumijevanje rada, pogotovo intervencije izvana u post-nasilnoj zajednici
- Sagledavanje dilema vezanih uz Izgradnju mira
- Sagledavanje vlastitih mogućnosti i afiniteta za angažman u procesima Izgradnje mira

Teme koje obrađuje kolegij:

1. **Upoznavanje s konceptom Izgradnje mira** (Peacebuilding) koji čini osnovu samog postojanja Centra za mirovne studije. Otkad se pojavio u UN dokumentima 1993, ovaj je otvoreni i prilično nedefinirani koncept umnogome odredio djelovanja 'vanjskih' ali i 'unutrašnjih' aktera u područjima pogođenima ratnim sukobima. Danas je izgradnja mira izrasla u veliku svjetsku 'industriju' u kojem tehnički pristup dominira nad transformativnim, a sami učinci su upitni do mjere da se poziva svjetska zajednica graditelja/ica mira (Fisher, Zimina: "Open Letter to Peacebuilders") da obustavi svoje aktivnosti kako bi se sagledali sadašnji i promislili učinkoviti(ji) pristupi. Usprkos tome, pojam izgradnje mira nije u našoj javnosti, a niti među aktivistima/cama jasno prepoznat i miješa se s raznim drugim oblicima mirovnog rada.
2. **Iskustva konkretne Izgradnje mira u Hrvatskoj, ostalim post-SFRJ zemljama i šire**
U Hrvatskoj su rađeni pionirski projekti izgradnje mira, svjetski relevantni i bez presedana: Volonterski Projekt Pakrac, Miramida treninzi, Mirovni timovi osječkog Centra za mir i drugi. Na kolegiju se kroz iskustva voditelja daje uvid u osnove izgradnje mira, što ona nije, a što jeste. Uvode se sudionici/e u način razmišljanja u podijeljenoj i ratom stradaloj zajednici, daje uvid u aktere i njihove dileme. Kroz iskustva i dileme protagonista nekih drugih konflikata, pomaže se sagledavati problem oružanih sukoba i njihove mirne transformacije.

3. **Etika intervencije ‘treće strane’ te same izgradnje mira ima posebno mjesto.** Ulaženje u motivaciju ‘treće’ strane (točnije ‘n+1’ strane), legitimiteta/legaliteta/kredibiliteta intervencije, opasnosti nanošenja (dodatne) štete neprikladnim pristupom kao i metode koje se koriste da se šteta minimalizira (npr Do No Harm pristup).
4. **Transformativna, kreativna , inovativna, vrijednosno utemeljena Izgradnja mira nasuprot tehnokratskoj,** ‘donor-driven’(nametnuta od davatelja novca) koja nije osjetljiva na kulturološke razlike niti uključuje cjelovitost sagledavanja problema. Način kako se radi izgradnja mira važniji je od samog sadržaja. Mijenjanje odnosa koji generiraju konflikt ključno je i mnogobruko važnije od pukog restauriranja povjerenja među (najčešće) etničkim zajednicama.
5. **Zainteresirati sudionice/ke za vlastiti aktivni angažman u izgradnji mira u post-jugoslavenskim zemljama, a i šire.** Izučavanje Izgradnje mira bez sagledavanja vlastitog angažmana promašeno je. To ne znači da ćemo se svi s jednakim kapacitetima, motivacijom i resursima uključiti u izgradnju mira, no pronaći optimalni modus kako bi se svatko (zainteresiran/a) mogao/mogla uključiti cilj je ovog kolegija.

Metode rada: interaktivna i participativna uz iskustveni teorijski „input“ voditelja. Bude li vremena, pogledali bi 48 min dokumentarac “ Nemoj mi samo o miru i ljubavi” autora Čazima Derviševića o Drugim Danima Izgradnje mira – Miramidanima 2009 u Grožnjanu.

Goran Božičević, rođen 1962. u Zadru. Apsolvirao fiziku na zagrebačkom PMF-u i predavao po zagrebačkim školama od 1990. do 1993. Mirovnim radom se bavi od 1993. Suosnivač Volonterskog Projekta Pakrac i Centra za mirovne studije te kreator Miramida – Prvih treninga izgradnje mira u post-jugoslavenskim zemljama (od 1995). Živi i radi regionalno od Skopja do Grožnjana. Identitetski vezan uz Antiratnu kampanju Hrvatske, britanske Kvekere i War Resisterse. Radi kao voditelj Miramida Centra – Regionalne razmjene mirovnih iskustava u Grožnjanu gdje i živi s obitelji.

2. Suočavanje s prošlošću

Voditeljica: **Vesna Teršelič**
 II. Semestar, 6 termina
 izborni kolegij

Suočavanje s prošlošću i aktualna društveno-politička zbilja: U oružanim sukobima u bivšoj Jugoslaviji, u razdoblju 1991. – 1995. i 1998. – 2000. godine stradalo je najmanje 120 000 ljudi i još uvijek nije razjašnjena sudbina više od 16.000 nestalih. Odgovornima po zapovjednoj odgovornosti i neposrednim počiniteljima ratnih zločina sudi se pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju, međunarodnim sudskim vijećima na Kosovu, Sudom Bosne i Hercegovine i nacionalnim sudovima u Srbiji, Hrvatskoj i Crnoj Gori. U post-jugoslavenskim društvima vrijede različite istine i prikazi prošlosti, uključujući ratne zločine. U velikom broju slučajeva te se istine zasnivaju na političkim mišljenjima i tumačenjima, a ne na činjenicama. Još uvijek je često prešućivanje ili poricanje zločina prema drugima, priznavanje samo svojih žrtava i bliskost s optuženima iz svoje etničke zajednice. Zbog prešućivanja i nepriznavanja patnje zločini iz prošlosti često se koriste u eskaliranju sukoba. Da bi stali na kraj licitiranju zločinima i manipulacijama organizacije za ljudska prava i udruženja žrtava sve više inzistiraju na suočavanju s prošlošću.

Ciljevi kolegija: informirati o konceptu i praksama suočavanja s prošlošću u kontekstu prava žrtava i društava na pravdu, istinu, obeštećenje te garanciju neponavljanja zločina

Tematske jedinice

Termin I: Koncepti: suočavanje s prošlošću i tranzicijska pravda

Predavanje

- koncept suočavanja s prošlošću
- prava žrtava i društava na pravdu, istinu, obeštećenje i garanciju neponavljanja zločina

Rad u malim grupama: „U suočavanju s prošlošću za mene je prije svega važno...“ - razgovor u parovima

Termin II: Suđenja za ratne zločine

- Inerti iz filma: *„Uprkos svemu – Prvih 10 godina Tribunala, Sense“* – Tribunal Production 2004
- Gostovanje monitora i monitorica suđenja za ratne zločine

Termin III: Dokumentiranje

Predavanje

- dokumentiranje činjenica o zločinima
- značaj snimanja osobnih sjećanja na rat

Gostovanje istraživača koji dokumentiraju ljudske gubitke i voditeljice snimanja osobnih sjećanja na rat

Termin IV: Komisije za istinu

Predavanje:

- iskustva s komisijama za istinu
- inicijativa za Regionalnu komisiju za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava (REKOM)

Inerti snimke javnog slušanja žrtava:

- Javno slušanje žrtava, Documenta

Gostovanje članica Koalicije za REKOM

Termini V i VI.

Predavanje:

- programi reparacija
- naknade štete
- kultura sjećanja
- muzeji
- komemoracije
- dani sjećanja

Inerti iz filma:

- Krug sjećanja, Andrea Rossini, Osservatorio Balcani 2007

snimke s studijskog putovanja na mjesta stradanja

Rad u malim grupama: „Soba sjećanja“ - priprema postava muzejske sobe za slijedeća razdoblja:

- 1941. – 1945. – sjećanje na II. svjetski rat, na antifašističku borbu i na žrtve genocida
- 1945. – sjećanje na poslijeratne vansudske egzekucije i Križni put
- 1948. – sjećanje na logoraše i logorašice zatočene na Golom otoku i Svetom Grguru
- 1945. – 1990. – sjećanje na socijalizam
- 1971. – sjećanje na hrvatsko proljeće
- 1990. – 1995. – sjećanje na rat, na bitke i na žrtve

Završna rasprava

Metode koje se koriste na ovom kolegiju su: predavanja, filmovi, rasprava, rad u malim grupama

Vesna Teršelić - mirovna aktivistica, voditeljica Documente – Centra za suočavanje s prošlošću

3. Ljudska sigurnost

Voditelj: **Gordan Bosanac**
 II. semestar, 6 termina
 nije ograničen broj sudionika

Ljudska sigurnost i aktualna društveno-politička zbilja: U post-ratnom periodu RH i dalje gradi svoju sigurnosti na principima nacionalne, klasične, kolektivne sigurnosti koja sve manje reflektira realne potrebe za sigurnošću svakog/e pojedinca/ke. Takva državotvorna sigurnost koristi različite nacionalne i kolektivističke argumente koji s jedne strane plaše javnost, a s druge strane pokušavaju pružiti osjećaj sigurnosti. Dakle, sigurnost se gradi na način zastrašivanja javnosti, koja tada reagira potrebama za sigurnošću. No da li su te potrebe uistinu realne i opravdane? Da li je tzv. hrvatsko-slovenski sukob oko granice na moru bio pitanje nacionalne ili ljudske sigurnosti? Zašto RH slavi i obilježava vojno-policijsku akciju Oluja, a datum mirne reintegracije Podunavlja službene institucije u potpunosti ignoriraju? Ovaj kolegij se suprotstavlja brojnim zabludama koje prate sigurnosne diskurse (postoji moja intuitivna pretpostavka da, bilo da se u javnom prostoru razgovara o sigurnosti ili o seksualnosti, broj iracionalnih argumenata će preteći one racionalne) i pokušava razumjeti sigurnost polazeći od svakog čovjeka koji živi u kolektivnoj zajednici. U javnom prostoru RH postoji jako malo rasprava oko sigurnosne politike i te rasprave su uvelike elitizirane u uskom krugu donositelja odluka. Puno toga se stavlja pod pečat državne tajne. Sigurnost je nešto čime se i dalje primarno bave muškarcima, i razgovori o temi se vode unutar Ministarstva obrane, policije, tajnih službi i vanjskih poslova. Sigurnost je ozbiljna stvar, ali je neozbiljno da se njome bave i o njoj odlučuju samo povlašteni. Upravo i iz tog razloga ovaj kolegij zaživio je na Mirovnim studijima.

Ciljevi kolegija: Upoznati polaznike/ce sa konceptom ljudske sigurnosti; Demistificirati sigurnosne politike i institucije koje grade sigurnosne sustave; O snažiti polaznike/ce za vlastito djelovanje na zaštiti ljudskih prava prilikom provođenja sigurnosnih politika.

Znanja i vještine koje se stežu, stavovi koji se propituju: Kroz kolegij se propituje koncept nacionalne sigurnosti i trenutni postojeći državni mehanizmi zaduženi za sigurnost građana (primarno vojska, policija i sigurnosno-obavještajne službe). Znanja koja će polaznici /esteći su uvid u sigurnosnu politiku RH, razumijevanje funkcioniranja sigurnosnog sustava RH, kritičko sagledavanje koncepta sigurnosti i nadležnih institucija te bolje razumijevanje koncepta ljudske sigurnosti.

1. Što je sigurnost? Što nas čini sigurnima? Nacionalna sigurnost vs. ljudska sigurnost. Međunarodni odnosi i međunarodna sigurnost. Vojska kao izvor sigurnosti.
2. Međunarodna pravda? UN. Međunarodni kazneni sud. Vijeće sigurnosti. Koliko su trenutne međunarodne sigurnosne institucije konstruirane da bi promovirale i zagovarale ljudsku sigurnost?
3. Humanitarne intervencije - Kosovo, Irak, Afganistan. Prevencija ratova kao temelj izgradnje mira. Ratni sukobi. Da li je moguće spriječiti rat?
4. NATO, vojska, ALTERnatoR. Zašto nastaju vojne organizacije? Čime se one danas bave? Da li je moguće imati državu bez vojske?
5. Sigurnosno – obavještajni sektor – tajne službe. Terorizam. Tajnost podataka. Ljudska prava i sigurnost.
6. Građani/ke za sigurnost. Koliko možemo kao građani/ke utjecati na nacionalne sigurnosne politike? Kako mijenjamo sigurnosnu paradigmu?

Metode rada: Interaktivna predavanja 80 %, radionice 20 %.

Gordan Bosanac rođen je 1973. godine u Zagrebu. Nakon završenog studija fizike, upisuje Mirovne studije i počinje se baviti građanskim djelovanjem. Zadnjih deset godina radio je na temama vezanim uz prigovor savjesti, azil, diskriminaciju, prava seksualnih i rodnih manjina a poseban interes ima za teme vezane uz ljudsku sigurnost i zagovaranja javnih politika iz domene ljudskih prava. Danas radi kao programski voditelj Centra za mirovne studije i programski suradnik Queer Zagreba.

Civilno djelovanje

1. Uvod u civilno društvo i tipovi civilnog djelovanja

Voditeljica: **Suzana Kunac**
II. semestar, 8 termina
obavezni kolegij

Civilno djelovanje i aktualna društveno-politička zbilja : Demokratizacijske i ljudskopravaške organizacije civilnog društva (OCD) su dinamički akteri u javnom prostoru koje svojim djelovanjem nastoje utjecati na aktualne javne politike, donošenje zakona i druge teme za koje drže da su važne svim građanima i građankama hrvatskog društva. One su također i neizostavni akter ukoliko jedno društvo sebe smatra demokratskim, jer zauzimaju prostor između politike, tržišta i građana kao individualnih aktera. U tom smislu kolegij „Uvod u civilno društvo i tipovi civilnog djelovanja“ omogućit će studentima/icama MS-a da prepoznaju one aktivnosti OCD-a kojima se nastoji ostvariti utjecaj i izboriti se za pozitivnu društvenu promjenu. Jedan od aktualnih primjera javnog utjecaja i aktivnosti OCD-a je primjer „Ne damo Varšavsku“ i drugih organizacija i građana koji su im se pridružili prilikom osporavanja gradnje rampe u Varšavskoj ulici. Primjera je mnogo, a sadržaj kolegija će polaznicima/ama omogućiti da iz javno dostupnih i često nepreciznih informacija iščitaju i/ili se uključe u to fino i gotovo neprimjetno tkanje društvene promjene koje zagovaraju i ostvaruju upravo OCD-i.

Ciljevi kolegija: Svladati definicije civilnog društva i razumjeti nastanak i razvoj civilnog društva u Hrvatskoj; Uspostaviti jasnu razliku između različitih oblika građanskog organiziranja od onih građanskih inicijativa i organizacija civilnog društva koje svojim radom utječu na pozitivne društvene promjene i rade za opće dobro; Upoznati oblike građanskog organiziranja i tipove aktivnosti koji se primjenjuju prilikom civilnog djelovanja za opće dobro i pozitivnih društvenih promjena; Razumjeti ulogu medija u javnozagovaračkim aktivnostima civilnog društva

Tematske cjeline:

U prvom dijelu se bavimo razvojem civilnog društva u Hrvatskoj te definicijama civilnog društva, različitim tipovima građanskog samoorganiziranja te ulogom civilnog društva u demokratskim društvima.

- Povijest razvoja civilnog društva u RH; Zakonodavni okvir djelovanja OCD-a U Hrvatskoj
- Tipovi organizacija civilnog društva (tradicionalno CD, suvremeno CD, OCD-i koji djeluju za opće dobro – članske organizacije...)
- Definicije civilnog društva
- Uloga OCD-a u demokratskom društvu

U drugom dijelu kolegija nastojat ćemo pokazati vezu između unutrašnje demokratskiosti i načina upravljanja OCD-a sa njihovim aktivnostima javnog zagovaranja i to koristeći model dobrog upravljanja. Osim pitanjima važnosti unutarnjeg upravljanja OCD-a na ostvaren utjecaj prilikom javnozagovaračkih aktivnosti, veći dio će biti posvećen pojmovima: javno zagovaranje OCD prema građanima i vlasti s konkretnim primjerima dobre prakse. Analizirati ćemo metode i primjere javnog zagovaranja poput građanskog neposluha, demonstracija, korištenja novih medija. Istaknuti gosti predstaviti će primjere građanskog organiziranja i kreiranja pojedinih civilnih kampanja i načina utjecaja na javne politike/zakone. Specifične teme koje ćemo kroz praktične primjere proći su kombinacija različitih tipova organiziranja i izabranih tipova aktivnosti.

Civilno društvo i demokratizacijski procesi u RH

- Povezanost upravljanja unutar OCD-a s demokratizacijskim procesima u društvu (upravljanje OCD-a za demokratizaciju i ljudska prava – koncept dobrog upravljanja)
- Načini na koje OCD-i ostvaruju utjecaj – javno zagovaranje prema građanima i prema vlasti

U završnom, trećem dijelu kolegija po prvi puta ćemo se baviti ulogom medija u civilnom javnom zagovaranju kao aktera koji ima velik utjecaj na ishod građanskih inicijativa u javnom prostoru.

Primjeri dobre prakse civilnog djelovanja

- Film
- Primjeri iz zakonodavnog zagovaranja i zagovaranja prema građanima
- Uloga medija u javnom zagovaračkim inicijativama civilnog društva

Metode rada: predavanja, prezentacije, diskusije, analize i interaktivne vježbe radioničarskog tipa. Participativnost sudionika i sudionica nastojat će ostvariti otvaranjem prostora za njihova mišljenja, predznanja o pojmovima kojima ćemo se baviti, sumiranjem tih znanja i njihovom nadogradnjom, otvaranjem diskusija, radom u malim grupama, konzultacijama o primjerima civilnog djelovanja koje bi najradije željeli više upoznati.

Suzana Kunac je sociologinja, doktorska studentica na Fakultetu političkih znanosti, istraživačica i aktivistkinja B.a.B.e. (Budi aktivna. Budi emancipiran). Njezina područja interesa su: rodna ravnopravnost, žene i mediji, civilno društvo kao nositelj pozitivne društvene promjene, politička komunikacija.

2. Religija i društvo

Voditelj: **Hrvoje Cirkvenec i Branko Sekulić**
 II. semestar, 4 termina
 izborni kolegij otvoren za sve zainteresirane

Religija, društvo i aktualna društveno-politička zbilja: Proces društvenih mijena neminovno u sebi sadržava i progovaranje kroz koncept religije. Ona naravno, ne mora biti primarni dio socijalnog angažmana, međutim, ona je njegov neminovni faktor. Povijest ljudskog roda zorno svjedoči o tom. To je od iznimne važnosti za uočiti ukoliko želimo da naš aktivizam ima stvaran pečat istinskih demokratskih promjena, jer poimanje čovjekovog bića u svoj cjelovitosti njegovog životnog kretanja je tek ispravan put kako izgradnji mira partikularno tako i civilnog djelovanja u globalu.

Važno je naglasiti kao se ovdje prije svega govori o kršćanskom aspektu religioznosti i to ne zbog nekakvih osobnih preferencija predavača, već iz bazičnog razloga što je kršćanstvo kao vjeroispovjedni sustav utkano u sam temelj europske civilizacije te je kao takvo postalo svojevrsan prefiks i povijesnom srastanju Hrvatske.

Ciljevi kolegija: stvoriti što konkretniji uvid u odnos religije i društva kako bi se zadobila jasna slika da tu ne govorimo o dvije posve oprečne stavke, već o dva pola jednog te istog socijalnog poozbiljenja. No, istovremeno je cilj i povući uočljivu crtu između religije i vjerovanja, jer su počesto ta dva aspekta duhovnog područja u svojevrstnom paradoksu. A pojmiti razliku između ta dva područja, to jest između institucionalizirane vjeroispovijesti i vjere kao snage aktivnih promjena, je preliminarna kategorija koju treba usvojiti prije dubljeg uplitanja u samu materiju ovog izbornog kolegija. Valja također pozornost svratiti na Katoličku crkvu u Hrvatskoj te njezine posebnosti u hrvatskom društvu, način njezina funkcioniranja i njezino (ne)snažanje s demokratskim poretom i sekularnim društvom.

Teme koje obrađuje kolegij:

1. Povijesni pregled Crkve u Hrvata
2. Religija u suvremenom hrvatskom društvu, sekularizacija i (ne)snažanje Katoličke crkve
3. Suvremene europske zemlje i religioznost
4. Nove teološke perspektive

Metode rada: Predmet se mahom zasniva na predavanjima čija je tendencija izazvati određene reakcije sudionika kako bi se mogla uspostaviti konkretna i argumentirana rasprava. Krajnji domet interakcije naravno nije kontemplativno dijaloziranje već dodatno informiranje o religiji, s posebnim naglaskom na djelovanje predstavnika religija, a posebno Katoličke crkve u Hrvatskoj, te eventualni poticaj na određeni oblik svrhovitog i smislenog aktivizma shodno porivu pojedinca ili grupe.

Hrvoje Cirkvenec (1983.), novinar, član Akademije za politički razvoj i urednik vjersko-društvenog portala katoličkog predznaka *Križ života*. Bavi se novinarstvom i tematikom prvenstveno vezanom uz Katoličku crkvu u svijetu i Hrvatskoj te djelovanje Crkve u sekularnom društvu.

Branko Sekulić (Šibenik, 1983.), apsolvent sam na teološkom fakultetu i svršeni đak programa Centra za mirovne studije u sezoni 2008/09. Član sam Kršćanskog akademskog kruga i mladog uredništva časopisa za intelektualna i duhovna pitanja «Nova prisutnost». Trenutno se prvenstveno bavim poslom od egzistencijalne važnosti, te dovršavam tezu iz sfere političke teologije. Do početka kolegija prvi i posljednji biografski navod najvjerojatnije će bit stvar prošlosti.

VI

Globalizacija, okoliš i održivi razvoj

1. Svijet u procesu globalizacije

Voditelj: **Dražen Šimleša**
II. semestar, 7 termina
mogu sudjelovati svi zainteresirani

Globalizacija i aktualna društveno-politička zbilja: Kolegij obuhvaća aktualna zbivanja, događaje i procese koje možemo vezati za proces globalizacije. Pri tome se pokušava ukazati na važnost društvenog konteksta te ukazati na „duh vremena“ koji okružuju događaje i fenomene koji se obrađuju. Jezgru kolegija čini predavanje, analiza te razgovori o najmoćnijim globalnim institucijama, utjecaju neoliberalnog pogleda na ekonomiju te nastanku financijskih i dužničkih kriza siromašnih zemalja. Kao fenomeni se istražuju utjecaj medija na razvoj potrošačkog društva i nekritičko mišljenje te utjecaj koji to ostavlja na naš planet. Važnost aktualnog trenutka naglašava se i kroz prikaz brojnih direktnih akcija i kampanja koje se prezentiraju kao temelj „drugačijeg svijeta“. Sve nabrojano uvijek se svode i na lokalnu stvarnost kroz prebacivanje analize teme na područje Hrvatske.

Ciljevi kolegija: Upoznati polaznike i polaznice Mirovnih studija s osnovnim značenjima i utjecajima procesa globalizacije. Glavni cilj kolegija je dobivanje pogleda na povezanost različitih područja na koje utječe globalizacija i koji usmjeravaju globalne procese, a ne samo na zasebne i izolirane dijelove.

Posebno se teži prema kraju kolegija staviti naglasak na pozitivne priče iz našeg svijeta te predstaviti neka od praktičnih rješenja, odličnih projekata i stvarno inspirativnih inicijativa koje šire kako na globalnom, tako i na lokalnom polju, borbu za ljudsko dostojanstvo i ekološku održivost.

Kroz kolegij se propituju stavovi koji proizlaze iz znanja i spoznaja o utjecaju procesa globalizacije na različita područja naših društava i života. Upravo se zato u kolegiju i inzistira manje na obimu, a više na umrežavanju znanja i spoznaja kako bi se dobio što je moguće više holistički pogled na globalizaciju i njen utjecaj.

Teme koje obrađuje kolegij:

1. Uvod: predstavljanje i upoznavanje, kratki uvod u proces globalizacije, gledanje filma *The Story of Stuff* (20 min.)
2. Globalni kasino – kockanje sa sutra: pregled najmoćnijih institucija u svijetu, analiza odnosa ekonomske moći u svijetu, kako funkcionira globalna ekonomija?, potrošačko društvo i kulturne vrijednosti, utjecaj reklama na oblikovanje životnog stila
3. Hrana – kontrola života: kako se preko kontrole proizvodnje hrane, proizvodnje i opskrbe pitke vode te tržišta lijekova ostvaruje kontrola nad životom
4. Kako trošim svijet? - analiza odnos između energije, ekologije i ratova za resurse na globalnoj, ali i osobnoj razini
5. Radionica *World Caffè* na temu stanja u svijetu i naše uloge u mijenjaju istoga kada nam se i zbog čega ne sviđa
6. Drugačiji svijet oko nas: aktivističke priče i mogućnosti djelovanja, pregled aktivnih primjera stvaranja pravednijih i održivijih modela iz cijelog svijeta
7. Hrvatska – globalizacija za po doma- neke od priča iz Hrvatske koje je čine ljepšim mjestom za živjeti

Metode rada: Uglavnom predavanja + jedna radionica. Participativnost se ostvaruje iznimno zanimljivim temama i predavanjima na koje polaznici ne ostaju hladni već sudjeluju i kreiraju rasprave.

Dražen Šimleša: Rođen 1976. godine u Bjelovaru. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao, magistrirao i doktorirao na Odsjeku za sociologiju. Zaposlen je kao viši asistent na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu. Područje rada je globalizacija i održivi razvoj. Do sada objavio pet knjiga i nekoliko znanstvenih radova. Aktivan na civilnoj sceni i trenutno volontira kao tajnik udruge Zelena mreža aktivističkih grupa (ZMAG) te dopredsjednik Mreže ekosela Balkana (MEB).

2. Migracije i azil – ljudsko dostojanstvo i posljedice suvremenog post-kolonijalizma

voditeljica: **Emina Bužinkić:**
 II. semestar, 4 termina
 izborni kolegij, za sve zainteresirane

Povezanost s aktualnom društveno-političkom zbiljom: Nikada do sada broj izbjeglica u svijetu nije bio tako visok. 25 milijuna osoba u potrazi za sigurnošću i novim domom suočava se s institucionalnim preprekama, sve manjim gostoprimstvom, smanjenim radnim mogućnostima i strahovitom neizvjesnošću. Glad, siromaštvo, klimatske prilike, ratovi i građanski sukobi, nasilje svih razmjera, samo su neki od uzroka prisilnih migracija. Ksenofobija, neprihvatanje, ignoriranje, izbjegavanje, zanemarivanje, samo su neki od načina odnošenja prema izbjeglicama. Ljudska sigurnost i ljudsko dostojanstvo plaćaju visoku cijenu djelovanja suvremenih političkih struktura i procesa, sustava kontrole i zaposjedanja velikog dijela svijeta. Koliko su ovi procesi zahvatili Hrvatsku? U Hrvatskoj živi više tisuća izbjeglica iz ratnih 90.-ih, međutim suvremeni sukobi u Hrvatsku su doveli 'nove izbjeglice', tražitelje azila i azilante. Kroz ovaj kolegij upoznat ćemo život tražitelja azila i azilanata i spremnost na integraciju ovih novih izbjeglica na specifičan hrvatski način.

Ciljevi kolegija: Upoznati sudionike/ice sa osnovnim konceptima post-kolonijalizma i njegova utjecaja na globalne migracijske tokove te probleme i posljedice migracija za ljudsku sigurnost i ljudsko dostojanstvo; Upoznati sudionike/ice s utjecajem prisilnih migracija i kontekst istih u Republici Hrvatskoj; Potaknuti sudionike/ice na razmišljanje i akcije za unaprjeđenje položaja izbjeglica – tražitelja azila i azilanata - u hrvatskom društvu.

Stavovi koji se propituju, znanja i vještine koji se mogu dobiti kroz kolegij: Poznavanje suvremenih migracija – uzroci i posljedice; Suvremeni i tradicionalni izazovi i odnos prema drugima/strancima; Prepoznavanje vlastitih predrasuda i sprječavanje diskriminacije prema strancima

Tematske jedinice:

- 1. Suvremeni kontekst post-kolonijalizma s kratkim osvrtom na prošlost:** Upoznavanje s terminologijom i kontekstom; Koncept drugosti, koncept gosta
- 2. Suvremene migracije i ljudska prava:** Uzroci i posljedice prisilnih migracija i promjene slike svijeta; Studija slučaja jedne zemlje
- 3. Azil i zaštita izbjeglica u Hrvatskoj:** Odnos prema strancima i ksenofobija hrvatskog društva; Prava tražitelja azila i azilanata; Komparativno predstavljanje zakonodavstva i prakse hrvatskih institucija; Kampanja Hrvatska – (k)raj na zemlji
- 4. Radionica: Stranac u mom dvorištu:** Iskustveni doživljaj traženja azila i integracije u novo društvo

Bonus: Edukacija volontera/ki

- Presentacija dosadašnjeg CMS-ova rada
- Metodologija rada s tražiteljima azila i azilantima
- Predstavljanje mogućnosti volontiranja
- Dogovor o načinu suradnje i volonterskom angažmanu

Metode rada: Ovaj kolegij kombinira prezentacijske, participativne i iskustvene metode. Koristit će se sljedeće metode: kraća predavanja i prezentacije, analize i diskusije, radionice i učenje po iskustvu, gledanje filmova i učenje iz poznate literature.

Emina Bužinkić: rođena 1984. u Sisku u kojemu sam i odrasla nezadovoljna građanskom pasivnošću i društvenim sukobima, ali i odlučna u traženju promjene. Dio ratnog odrastanja osim u Sisku, provela sam u Ljubljani i Zagrebu gdje sam vrlo jasno shvatila što znači biti drugačija. Aktivna sam u Mreži mladih Hrvatske u području zagovaranja unaprjeđenja položaja mladih u Republici Hrvatskoj. Bavim se razmišljanjem, formuliranjem, pisanjem, educiranjem, zagovaranjem...Članica sam Savjeta za mlade i Savjeta za razvoj civilnoga društva Vlade Republike Hrvatske. Angažirana sam u Centru za mirovne studije kroz mirovnu edukaciju i zagovaranje javnih politika izgradnje mira, posebice onih koje se tiču afirmacije položaja tražitelja/ica azila i azilanata. Članica sam Upravnog odbora Documente – Centra za suočavanje s prošlošću i Upravnog odbora Saveza udruga Operacija grad.

Na kolegiju gostuju članovi azil-tima: **Drago Župarić Ilijić** i **Julija Kranjec**.

3. Zaštita okoliša i održivi razvoj

Kolegij se provodi u suradnji sa Zelenom akcijom i tematski pokriva sljedeća područja aktivizma za zaštitu okoliša i održivi razvoj: energetika, urbanizam, vode, transport, bioraznolikost i druga.

VII

Kultura, mir i građanski aktivizam

sadržaji ovog modula uključeni su u produkte mentorskog rada (priprema dokumentarnog filma o identitetima, organiziranje okruglih stolova, izrada biltena i druge)

VII Mentorski rad - U sklopu mentoriranog grupnog rada, sudionici i sudionice će imati priliku dodatno istražiti i izraditi grupni produkt iz jednog od ponuđenih područja: mirovno obrazovanje, mediji, nadnacionalni identiteti, ljudska sigurnost i granice, suočavanje s prošlošću. Predviđeno je 12 sati strukturirane pripreme te dodatni timski rad.

IX Fakultativni program je otvoren za sudionike/ce tekuće radne godine, kao i sudionike i sudionice ranijih godina Mirovnih studija. U 2010/2011. nudimo sljedeće teme: Ljudska prava - Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Diskriminacija, Dijalog ili koliko tolerancije možemo podnijeti?, Boalov tetar potlačenih i druge

Voditeljica: **Nataša Govedić**

8 dvosata,

Fakultativni izbor za sve zainteresirane (grupa do 30)

Povezanost kolegija sa aktualnom društveno-političkom zbiljom: Iskustvo u različitim akitivističkim projektima uči nas da nije lako izdržati neslaganje s tuđim mišljenjem niti pronaći načina da se u osobi s kojom se ne slažemo vidi potencijalnog partnera u zajedničkom radu, što često rezultira velikim i gotovo nepremostivim socijalnim podjelama na javnoj sceni, potpunim pomanjkanjem kulture dijaloga te situacijama u kojima su konflikti i polemike jedini zamislivi oblici sučeljavanja grupa i pojedinaca. U tom je smislu od prijeporne važnosti izaći iz modela stalnog konflikta prema modelu dijaloške snošljivosti, kako bi se barem na sceni nevladinih udruga uspostavili kriteriji zajedničkog rada i trajnijeg planiranja međusobne podrške.

Cilj kolegija je svladavanje procedura međusobnog uvažanja unutar grupe, pokušaj da se metodologija dijaloga implementira i na javnu scenu, poticanje polaznica i polaznika da osmisle nove strategije dijaloškog kontakta na hrvatskoj javnoj sceni. Uspostavljanje razlike između debate i dijaloga, kao i vježbanje vokabulara međusobnog prihvaćanja, s naglaskom na traženju kreativnih rješenja u konfliktnim situacijama.

Tematske cjeline

- Dijalog kao pristanak na frustraciju zajedničkog razmišljanja
- Buberova dijaloška etika i dijaloška afektologija
- Dijalog kao žanr između politike, umjetnosti i filozofije
- Razlika debate i dijaloga
- Boalov dijalog
- Bohmov dijalog
- "Zajednički stol"
- Sokratov caffee

Metodologija rada je radionička, participativna, interaktivna, iskustvena, analitička, performativna.

Nataša Govedić: Doktorirala sam teatrologiju, jedna sam od osnivačica i urednica časopisa za društvena i kulturna pitanja po imenu Zarez, stalna sam kazališna kritičarka Novog lista. Od 2001. godine glavna sam urednica feminističkog akademskog časopisa Treća. Zajedno s glumačkim umjetnikom Vilijem Matulom, od 2000. godine organiziram i facilitiram "Radionicu kulturalne konfrontacije" ili kazalište javne društvene kritike po modelu brazilskog aktivista i teatrologa Augusta Boala. Aktivistica sam za dječja prava i zagovornica privrženog roditeljstva (suradnja s UNESCO-om). Poseban interes: stvaranje i njegovanje kulture dijaloga. Dosad sam objavila osam knjiga iz područja teatrologije i jednu knjigu bajki.

Nadamo se da ćete u sadržaju Mirovnih studija pronaći nešto ili nekog tko će vas potaknuti da nam se pridružite.

Veselim se širiti krugove.

Tim Mirovnih studija

Sažimanje, promišljanje i prenošenje aktivističke prakse jedan su od razloga pokretanja Mirovnih studija i Centra za mirovne studije 1997. godine. I danas je Centar za mirovne studije udruga građana i građanki koja se zalaže za društvenu promjenu na načelima nenasilja, izgradnje mira, poštivanja ljudskih prava povezujući obrazovanje, istraživanje, aktivizam i rad na javnim politikama.

Program se provodi se u suradnji sa Mirovnim Inštitutom iz Ljubljane.

Održavanje Mirovnih studija 2010/2011 financijski podržavaju: Europska Unija – EACEA, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva i Gradski Ured za mlade i Ured gradonačelnika Grada Zagreba

This project is funded by the European Union

"The European Union is made up of 27 Member States who have decided to gradually link together their know-how, resources and destinies. Together, during a period of enlargement of 50 years, they have built a zone of stability, democracy and sustainable development whilst maintaining cultural diversity, tolerance and individual freedoms. The European Union is committed to sharing its achievements and its values with countries and peoples beyond its borders".

The European Commission is the EU's executive body.

Education and Culture DG

'Europe for Citizens' Programme